

מים זכים

זורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת תולדות

והעולם מתרץ בזה, שכמו שבלימוד בדברים הרעים, לא נאמר ע"ז 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', - ה"ה שגם לא נאמר על כזה לימוד תורה ש'תורה מגנא ומצלא', - עד כאן.

- ג -

אמנם אכתי צ"ע טובא בזה, דהנה כתיב בקרא ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך: ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה'.

וצ"ע טובא בזה, מדוע רבקה ציוותה את יעקב לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, מחמת התוכנית של עשיו להורגו בימי אבלו של יצחק, - והרי די היי בזה שרבקה גילתה ליעקב מראש את תוכניתו של עשיו, ועי"ז יעקב כבר היי ניצל מהסכנה של עשיו.

כיון שלאחר שנודע ליעקב שעשיו רוצה להורגו בימי אבלו של יצחק, הרי היי ליעקב היתר ללמוד בימי האבל בדברים המשמחים, כיון שפיקוי"נ דוחה את כל התורה, - ואם יעקב היי לומד בימי האבל בדברים המשמחים, הרי היי ניצל מעשיו כיון שיתורה מגנא ומצלא, - ומדוע יעקב היי צריך לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו לחינם.

- ד -

ולכאוי מוכח מזה, שהיי אסור ליעקב ללמוד בדברים המשמחים בימי אבלו של יצחק, גם ככה"ג שהוא נתון בסכנה, והוא רוצה להינצל מהסכנה ע"י כח התורה, דמ"מ הדבר אסור, - ולכן יעקב היי מוכרח לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, בכדי להינצל מהסכנה של עשיו.

ולפי"ז יש מקום לומר, דה"ה בנידו"ד גבי הת"ח הנ"ל מיושבי הדרום, שכאשר נשמעה אזעקה הוא היי במקומות המטונפים, - ש"ל שאע"פ שהוא היי נתון בסכנה ופיקוי"נ דוחה את כל התורה, אך מ"מ היי אסור לו ללמוד תורה במקומות המטונפים, אע"פ שברצונו להינצל מהסכנה ע"י כח התורה ד'תורה מגנא ומצלא', דמ"מ הדבר אסור.

- ה -

אמנם באמת יש לחלק בין הנידונים מכמה צדדים, וכדלהלן.

א. הנה דנו הפוסקים, באדם שיודע שבעתיד הוא יהיי נתון בסכנה, ובכדי להינצל מהסכנה הוא יצטרך לעבור אז על איסור מאיסורי התורה, והדבר יהיי מותר לו אז, כיון שפיקוי"נ דוחה את כל התורה, - האם היום הוא חייב להשתדל לעשות מעשים שיועילו לו שהוא לא יכנס כלל לסכנה בעתיד, ועי"ז הוא ירויח שהוא לא יעבור בעתיד בשום איסור.

או"ד דהאדם לא צריך לדאוג ולפעול היום, לזה שמחר הוא לא יצטרך לעבור באיסור ככה"ג, כיון שהרי מחר הדבר יהיי מותר לו, משום שפיקוי"נ דוחה את כל התורה, וא"כ נמצא שמחר הוא לא יעבור בשום איסור, כי כך הם דיני התורה שפיקוי"נ דוחה את כל התורה, - ולכן אולי הוא לא צריך לפעול היום, בכדי למנוע עצמו מלעבור באיסור שידחה ע"פ דיני התורה מחר.

וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי: ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך: ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה: (כז, מא-מג.)

הנה לצערנו בתקופה האחרונה יושבי ארץ ישראל היי נתונים במתקפת טילים חמורה מצד הישמעאלים, וכידוע שהיי אז ניסי ניסים ע"י הקב"ה שברחמיו חמל על עמו והושיעו בניסים גדולים מהתקפות הצוררים ימ"ש, - הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

והנה מעשה בת"ח אחד מיושבי הדרום, שלא היי לו בביתו מקום מקלט, לנוס אליו בעת צפירת האזעקות, - ולכן בכל פעם שנשמעה אזעקה (שבמקומו היי בזה סכנה ממשית ר"ל), הוא היי רץ מייד לחדר לימודו והיי מתיישב ללמוד תורה, שהרי תורה מגנא ומצלא.

אך באחת הפעמים שהייתה אזעקה, הת"ח הנ"ל היי במקומות המטונפים, ולא היי באפשרותו לצאת משם עד הרגע של נפילת הטיל ר"ל, - והסתפק הת"ח הנ"ל, האם מותר לו לעבור על האיסור ללמוד תורה במקומות המטונפים, כיון שהוא נמצא כעת בסכנה, ופיקוי"נ דוחה את כל התורה, - וא"כ אולי מותר לו ללמוד תורה במקומות המטונפים, בכדי שזכות התורה תגן עליו מהסכנה, שהרי תורה מגנא ומצלא, - או"ד דגם במקום סכנה אסור ללמוד במקומות המטונפים.

יש מקום לפשוט את הספק של הת"ח הנ"ל מפרשת השבוע, וכדלהלן.

- א -

דהנה כתיב בקרא ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי, ויל"ע מדוע עשיו תלה את התוכנית שלו ב'יקרבו ימי אבל אבי', והרי עיקר התוכנית שלו הייתה להרוג את יעקב לאחר מיתת יצחק, - וא"כ צל"ע מדוע תלה את התוכנית שלו דווקא ב'ימי אבל אבי'.

ובפירוש 'כלי יקר' ביאר בזה וז"ל, 'תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ויצחק אמר 'והיה פא"ש תריד' דהיינו בזמן שלא יעסקו בתורה 'ופרקת עלו', וא"כ באבלו ודאי לא יעסקו בתורה ולא יהיי לו דבר המגין עליו, ואז 'אהרנה את אחי', - ומטעם זה אמרו רז"ל שהאבל צריך שמירה, לפי שאין בו התורה המגינה עליו, שנאמר בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך', עכ"ל.

- ב -

ובספר 'אילת השחר' (עה"ת) הקשה מרן זצ"ל, על דברי הכלי יקר הנ"ל וז"ל, 'וצ"ב הרי יש דברים שמותר לאבל ללמוד' עכ"ל, - והיינו דהא ודאי שיעקב ילמד גם בימי האבל, בדברים שמותר לאבל ללמוד בהם, - וא"כ מה חשב עשיו להרויח, בזה שימתין לימי האבל.

ומעתה אי נימא כהצד הא' הנ"ל, שהאדם הנ"ל חייב היום להשתדל לעשות מעשים שיועילו לו שהוא לא יכנס כלל לסכנה **בעתיד, ועי"ז הוא ירויח שהוא לא יעבור בעתיד בשום איסור** וכנ"ל, - **א"כ אין שום ראייה מהנידון של יעקב אבינו, לנידון של הת"ח מיושבי הדרום הנ"ל.**

כיון שלהנ"ל יעקב אבינו הי' חייב לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, בכדי להינצל מהסכנה של עשיו, משום שהי' אסור לו להישאר בביתו, ולסמוך על כך שבימי אבלו של יצחק יהי' לו היתר משום פיקוי"נ, ללמוד בדברים המשמחים בכדי להינצל מעשיו, - כיון שלהצד הנ"ל האדם חייב היום להשתדל לעשות מעשים שיועילו לו שהוא לא יעבור **בעתיד** בשום איסור, ואעי"פ שבעתיד יהי' לו היתר של פיקוי"נ וכנ"ל.

אך לגבי הת"ח מיושבי הדרום הנ"ל, ברור שלא הי' עליו שום איסור מלכתחילה להיות במקומות המטונפים, - וא"כ אכתי יש לדון, האם הי' מותר לו ללמוד תורה במקומות המטונפים, בכדי להינצל מסכנת הטילים עי"ז כח התורה, שהרי 'תורה מגנא ומצלא' וכנ"ל, או"ד שהדבר הי' אסור, - ועי"ז א"א להוכיח מהנידון של יעקב אבינו שהדבר אסור.

ג. ועוד יש לחלק בין הנידונים, וכדלהלן.

דהנה הובא ברש"י (כו, מב) **וַיִּגְדַּל לְרַבְקָה אֶת דָּבָרֵי עֶשָׂו - ברוח הקודש הוגד לה מה שעשיו מהרהר בליבו,** - והיינו, דיעקב לא ידע כלל שהוא נתון בסכנה מחמת שעשיו רוצה להורגו, וכל הידיעה שלו שהוא בעצם נתון בסכנה, הייתה רק עי"י מה שנודע לרבקה ברוח הקודש.

ומעתה ילי"ע מה הדין למשל, כאשר בשבת נודע לאדם עי"י רוח"ק שהוא נתון בסכנה כיון שיש איזה אדם שרוצה להורגו, ובכדי להינצל ממנו הוא מוכרח לברוח מעירו בעיצומה של השבת בנסיעה ברכב, - האם מותר לו לחלל שבת משום שפיקוי"נ דוחה את כל התורה.

או"ד דכיון דבלי מה שנודע לו עי"י רוח"ק, הרי הוא לא ידע כלל שהוא בסכנה והי' אסור לו לנסוע בשבת ברכב, ולכן אולי י"ל שאין בכוחה של הידיעה עי"י רוח"ק להתיר לו חילול שבת, - ומצד שני אולי י"ל, שכיון שהוא מאמין בוודאות למה שנודע לו עי"י רוח"ק, הרי שוב יש לו היתר של פיקוי"נ, וילי"ע בזה.

ואי נימא שאין בכוחה של ידיעה עי"פ רוח"ק, לשנות את דיני התורה שהי' נוהג בהם לולא הידיעה עי"פ רוח"ק (ודנו הפוסקים בכעי"ז, ואכמ"ל), א"כ י"ל דאין להוכיח כלל מהנידון של יעקב אבינו, לנידון של הת"ח הנ"ל מיושבי הדרום.

כיון שלהצד הזה י"ל, דיעקב אבינו הי' מוכרח לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, בכדי להינצל מהסכנה של עשיו, משום שהוא לא יכל להישאר בביתו, ולסמוך על כך שבימי אבלו של יצחק יהי' לו היתר משום פיקוי"נ, ללמוד בדברים המשמחים בכדי להינצל מעשיו.

כיון שהרי יעקב לא ידע כלל מעצמו שהוא נתון בסכנה, ולכן עי"פ דיני התורה לא הי' לו היתר לעבור על האיסור ללמוד בדברים המשמחים, בכדי להינצל מסכנה שנודעה לו רק עי"י רוח"ק וכנ"ל, - ולכן יעקב אבינו הי' מוכרח לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, בכדי להינצל מהסכנה של עשיו.

אך לגבי הנידון של הת"ח מיושבי הדרום הנ"ל, הרי הוא יודע בוודאות שהוא נתון בסכנה, מחמת שהישמעאלים שלחו טיל לכיוון מקום מושבו ר"ל, - וא"כ כה"ג אכתי יש לדון, האם הי' מותר לו ללמוד תורה במקומות המטונפים, בכדי להינצל מסכנת הטילים עי"י כח התורה, שהרי 'תורה מגנא ומצלא' וכנ"ל, או"ד שהדבר הי' אסור, - ועי"ז א"א להוכיח מהנידון של יעקב אבינו שהדבר אסור.

ג. ועוד יש לחלק בין הנידונים, וכדלהלן.

דהנה יש מהפוסקים דס"ל, דלאבלי יש 'פטור' בעצם ממצות ת"ת, ורק מ"מ יש לו 'היתר' ללמוד בדברים הרעים, - עי' בזה בספר 'הליכות שלמה' (הל' ת"ב, פט"ו דבר הלכה אות יב) שהביאו את מש"כ הגרשז"א זצ"ל, שמדברי הריטב"א במו"ק (טו). מוכח, שמה שבאבילות וכן בתשעה באב מותר ללמוד בדברים הרעים, הוא רק היתר, אבל לא מפני שחייבין בת"ת, עי"י ש"ש.

ומעתה י"ל, דהנה מבואר בדברי הגמ' (סוטה כא.), שלגבי אשה שעוסקת בתורה אין את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא', כיון שהת"ת שלה הוא רק בגדר אינה מצווה ועושה, (ועכ"פ התורה לא מגינה עליה כ"כ כמו לגבי איש, עי"י ש"ש ואכמ"ל).

ולפי"ז י"ל, שלדעת הסוברים שלאבלי יש 'פטור' בעצם ממצות ת"ת, ורק מ"מ יש לו 'היתר' ללמוד בדברים הרעים, אך בעצם הוא אינו מצווה אז במצות ת"ת, - א"כ להנ"ל עולה, שכאשר אבל לומד תורה בדברים הרעים, אזי אין בת"ת שלו את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא', כיון שהרי הוא רק בגדר אינו מצווה ועושה, - וכמבואר בגמ' הנ"ל לגבי אשה, שאין בת"ת שלה את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא'.

ומעתה י"ל דאין הוכחה מהנידון של יעקב אבינו, לנידון של הת"ח מיושבי הדרום הנ"ל, - כיון דלהנ"ל י"ל, דיעקב אבינו הי' מוכרח לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, בכדי להינצל מהסכנה של עשיו, כיון שהוא לא יכל להישאר בביתו, ולסמוך על כך שבימי אבלו של יצחק יהי' לו היתר משום פיקוי"נ, ללמוד בדברים המשמחים בכדי להינצל מעשיו.

כיון שהרי לא יועיל ליעקב אבינו מה שילמד בדברים המשמחים בכדי להינצל עי"י זה מעשיו, משום שבזמן שעיקב יהי' אבל, הרי התורה שילמד אז תהי' רק בגדר אינו מצווה ועושה, שע"ז אין את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא', ולכן יעקב אבינו הי' מוכרח לגלות מביתו ולהתרחק מהוריו, בכדי להינצל מהסכנה של עשיו.

[ואעי"פ שהאבות היו לפני מתן תורה, והם לא נצטוו בת"ת, - מ"מ י"ל דכאשר האבות קיימו את מצוות התורה, גדר הקיום שלהם הי' יותר גדול מאשר הקיום של אשה במצוות שאינה מצווה בהן, - ועל הת"ת שלהם כן הי' את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא' אע"פ שלא נצטוו בת"ת, - ורק לגבי הת"ת בזמן אבילותו של יעקב, שם כתבנו שלהנ"ל לא הי' עי"ז את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא', ודו"ק].

אך לגבי הנידון של הת"ח מיושבי הדרום הנ"ל, הרי בעצם מצד עצמו הוא מחוייב בת"ת גם בזמן שהוא נמצא במקומות המטונפים, ורק מ"מ יש לו איסור צדדי ללמוד אז, משום שאסור ללמוד במקומות המטונפים, - וא"כ לגבי יש מקום לומר, שאם יהי' לו היתר ללמוד שם תורה, בכדי להינצל עי"י כח התורה מהסכנה, אזי י"ל שהוא יקיים בזה את מצות ת"ת בגדר מצווה ועושה, ויהי' לו את המעלה של 'תורה מגנא ומצלא'.

וא"כ לגבי אכתי יש לדון, האם הי' מותר לו ללמוד תורה במקומות המטונפים, בכדי להינצל מסכנת הטילים עי"י כח התורה, שהרי 'תורה מגנא ומצלא' וכנ"ל, או"ד שהדבר הי' אסור, ועי"ז א"א להוכיח מהנידון של יעקב אבינו שהדבר אסור, - (ובדרך הנ"ל יש ליישב גם את קושיית מרן בעל האילת השחר דלעיל, ואכמ"ל), - **ודו"ק ונפלא.**

[**ובעצם כל הנידון הנ"ל, יש לפלפל טובא בזה, האם מותר לעבור באיסורים בכדי להינצל מסכנה עי"י הצלה סגולית, כדוגמת הסגולה של 'תורה מגנא ומצלא', ואכמ"ל.**]

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850
כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM